

Makale Künyesi (Araştırma): Akteker, O. (2022). Doğal konuşucunun ses sembolizmine dair sezgisel bilgileri üzerine bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1007-1035.

<https://doi.org/10.32321/cutad.1181636>

DOĞAL KONUŞUCUNUN SES SEMBOLİZMİNE DAİR SEZGİSEL BİLGİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Osman AKTEKER¹

ÖZET

Ses sembolizmi, göstergelerin gösterenlerinin rastlantsal olup olmadığını araştıran bir varsayımdır. Felsefe, dil bilimi, psikoloji gibi birçok disiplin ses sembolizmi varsayımını incelemektedir. Dil bilimi ise ses sembolizmini dilin evrimini açıklayan bir varsayım olarak tanımlamaktadır. Fakat ses sembolizmi varsayımı, dil biliminde genel kabul görmemiştir. Özellikle Yapısalcı Dil Bilimi ve Üretici Dil Bilgisi, ses sembolizmi varsayımını dil bilimi çalışmalarına dâhil etmemiştir. Çünkü ses sembolizmi varsayımı, gösterenleri oluşturan ses birimleri ile gösterilenleri arasında ses ve anlam bağıntısı bulunduğunu ileri süren bir varsayımdır. Fakat bu bağıntıyı bilimsel yöntemlerle incelemek mümkün değildir.

Bu çalışma, ses ve anlam bağıntısının belirgin olduğu ve ses sembolizminin tipolojik biçimleri olan “boyut sembolizmi, biçim sembolizmi, yansıma sözcükler ve kavram sesleri”nden hareketle doğal konuşucunun ses ve anlam ilişkisine dair sezgisel dil bilgilerini ölçmeyi amaçlamıştır. Ayrıca, ses sembolizmi varsayımını tipolojik biçimlerle sınırlamış ve ses sembolizmini sözcük biliminin konusu olan bir söz yapımı aracı olarak tanımlamıştır.

Anahtar kelimeler: Ses sembolizmi, yansıma sözcükler, kavram sesleri, ünlem, anlam.

A RESEARCH ON NATURAL SPEAKER'S INTUITIVE KNOWLEDGE OF SOUND SYMBOLISM

ABSTRACT

Sound symbolism is a hypothesis that investigates whether the signifiers of indicators are random. Many disciplines, such as

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Dr.
osmanakteker@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4559-7483>

philosophy, linguistics, psychology, study the hypothesis of sound symbolism. Linguistics, on the other hand, defines sound symbolism as a hypothesis that explains the evolution of language. However, the hypothesis of sound symbolism has not received general acceptance in the linguistics. In particular, Structural Linguistic and Generative Grammar have not included the sound symbolism hypothesis in their linguistic studies. Because the sound symbolism hypothesis is a hypothesis that suggests that there is a correlation of sound and meaning between phoneme that makes up the signifiers and signified phoneme. However, it is not possible to study this correlation by scientific methods.

This study aims to measure the intuitive knowledge of language about the sound and meaning relationship of the natural speaker based on “size symbolism, shape symbolism, onomatopoeic words and ideophone”, which are the typological forms of sound symbolism in which the correlation of sound and meaning is evident. In addition, the study limits the hypothesis of sound symbolism to typological forms and defines sound symbolism as a means of word formation, which is the subject of lexicology.

Keywords: Sound symbolism, onomatopoeic words, ideophone, exclamation, meaning.

GİRİŞ

Ses sembolizmi (sound symbolism), ses ve anlam arasında varsayılan sistematik bir ilişki için kullanılan terimdir (Hinton vd.1994). Bu sistematik ilişkinin varlığı, konvansiyonelizm (uzlaşımçı) ve natüralizm (doğalcılık) akımları tarafından incelenmiştir. Sözcüğün anlamı ile ses birimleri arasında bir ilişki bulunmadığını ileri süren akıma konvansiyonelizm denir. Natüralizm ise ses birimlerinin eşyanın doğasını taklit ederek sözcükler oluşturduğu iddiasında bulunarak ses ve anlam arasında sistematik bir ilişki olduğunu ileri sürer.

Felsefe, dil bilimi, psikoloji başta olmak üzere birçok disipline konu olan ses sembolizminin ilk eleştirel eseri; Platon’un Kratylos Diyalogu’dur. Eserde, Sokrates konvansiyonelizmin temsilcisi olan Hermogenes ve natüralizmin temsilcisi olan Kratylos ile tartışır. Platon, ses anlam ilişkisini salt taklit ve yansımalarda aramaz. Aksine, ses birimlerinin eşyanın doğasını taklit ederek sözcük oluşturdukları tezini ileri sürer (Platon, 2018, s. 38). Platon ile başlayan ses sembolizminin eleştirel çalışmaları, 17. yüzyılda empirizm ve rasyonalizm akımlarının hararetli tartışmaları ile devam etmiştir.

Nitekim Locke², sözcüğün anlamını konvansiyonel kabul etmiş; Leibniz³ ise ses ve anlam ilişkisinin tamamen reddedilemeyeceğini belirterek natüralist anlayışın fikirlerini savunmuştur. “Societe de Linguistique de Paris”, 1866’da dilin kökenine dair tartışmaları yasaklayarak ses sembolizmi varsayımına mesafeli durmuştur. Ancak 19. yüzyılda ses sembolizmi varsayımı, Wilhelm Von Humboldt’un eserleri başta olmak üzere birçok çalışmaya konu olmaya devam etmiştir. Wilhelm Von Humboldt, doğal diller için üç tip ses anlam bağıntısı ileri sürmüştür (Magnus, 2013, s. 195-197).

Ses sembolizmi deneyleri, 17. yüzyılda istatistiksel yöntemlerle başlanmıştır. John Wallis, *Grammatica Linguae Anglicanae* adlı eserinde İngilizcedeki ses kümelerinin bir listesini vermiştir. Charles Nodier, 1808’de *Dictionnaire Raisonné Des Onomatopées Françaises* adıyla ses sembolizminin ilk sözlüğünü yazmıştır. Leonard Bloomfield, 1909-1910 yıllarında Cermen dillerindeki ses değişimlerini kapsamlı bir şekilde incelemiş ve ses sembolizmi varsayımını bilimsel bir obje yapmıştır. Edward Sapir, 1929’da “boyut sembolizmi” üzerine bir deney yapmıştır (Magnus, 2013, s. 198-201). Ayrıca ses sembolizminin bir tür sinestezi olduğunu ileri süren çalışmalar da yapılmıştır. Sinestezi, duyuların birbirine karıştığı istemsiz nörolojik bir durumdur. Sinestetler; sesleri belirli hareketlerle, şekillerle veya renklerle ilişkilendirebilir (Magnus, 2013, s. 205). Bazı araştırmacılar⁴, dilin evrimini sinestezinin tetiklediği bir ses sembolizmi evresi ile başlatmaktadır.

Ses sembolizmi varsayımı, 20. yüzyılda dil biliminin iki önemli ekolü olan Yapısalcı Dil Bilimi ve Üretici Dil Bilgisi tarafından reddedilmiştir. Yapısalcılığın kurucusu olan Saussure, göstergelerin nedensizliği ilkesini öne sürerek ses ve anlam ilişkisini dil bilimi çalışmalarından dışlamıştır (Saussure, 1998, s. 113-115). Üretici Dil Bilgisi’nin mimarı olan Chomsky ise sözcükleri düşünce sistemlerine

² Böylece doğanın bu amaca çok iyi uydurduğu sözcüklerin, insanların idelerinin imleri olarak nasıl kullanılmaya başladıklarını anlayabiliyoruz; bu, düzenli sesler ile belli ideler arasında doğal bir bağlantı oluşundan gelmez, öyle olsa bütün insanların tek dili olurdu; bu belli bir sözcüğü belli bir idenin imi yapan istençli bir düzenlemeden gelir (Locke, 2020, s. 300).

³ “Sözcükler ve şeyler arasında kesin ve belirlenmiş bir bağıntı olduğu iddia edilemez, ama bununla birlikte bağıntı mutlak olarak keyfi de değildir; falan sesin filan şeye bağlanmasının altında yatan bir sebep mutlaka olmalıdır (Altmörs, 2016, s. 105).

⁴ Ramachandran ve Hubbard, proto-dilin kökenini sinestezi ile açıklamıştır. Bu çalışmaya göre sinestezi; dilin sözcük dağılımını oluşturan evrimsel bir süreçtir. Fakat dilin hiyerarşi gibi başat özellikleri, farklı biyolojik evrimlerle ortaya çıkmıştır (V.S. Ramachandran; E.M. Hubbard, 2001, s. 18-23).

taşımaktadır. Sezgisel bilgi, doğal konuşucunun dile dair doğuştan sahip olduğu dil bilgisi (Uzun 2000:15) demektir. Ses sembolizminin Türkçedeki yerini, işlevini saptamak için gözleme ve betimlemeye dayalı çalışmaların artması gerekmektedir.

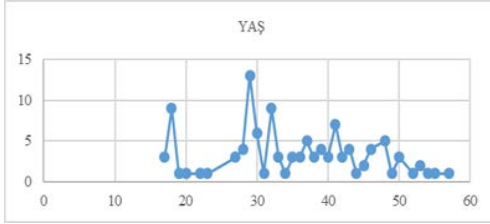
YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı, doğal konuşucunun ses sembolizmine dair sezgisel bilgilerini saptamak ve bu sezgisel bilgilerin doğal dillerde mevcut olan söz yapımı işlevlerini gözlemlemektir. Ses sembolizminin doğal dillerdeki işlevi, deneysel süreçlerle belirlenebilir. Bu amaçla, *monografik örnekleme yöntemi*⁵ ile 113 katılımcıdan oluşan bir örneklem grubu oluşturulmuştur. Bu yöntem; eğitim durumu, ekonomik, sosyal ve politik özelliklerin anket sonuçlarına etkisini en aza indirmiştir. Katılımcılar, ses sembolizmi varsayımının temel varsayımlarını örneklemlen 24 sorudan oluşan bir ankete cevap vermişlerdir. Çalışmada, posta aracılığıyla anket tekniği kullanılmıştır. Anket, örneklem grubuna aralıklı olarak 2 kez uygulanmıştır. Böylece anketin güvenilirliği, kontrol edilmiştir. Anketin geçerliliği, öznel sorulara yer verilmeyerek sağlanmıştır. Soru örneklemleri; “doğal konuşucunun ses-anlam bağıntısına dair sezgisel bilgileri, boyut sembolizmi, biçim sembolizmi, yansıma sözcükler ve kavram sesleri” gibi ses sembolizminin tipolojik görünümünden seçilerek oluşturulmuştur. Araştırmanın amacına uygun olmayan sorulara yer verilmemiş ve soru sayısı örneklemin kapsamıyla sınırlanmıştır. Sorular, katılımcıların ilgisini çekecek tarzda hazırlanmıştır. Ankete genel ve kolay sorularla başlanmıştır. Katılımcıların bilgi düzeyine dikkat edilmiş ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Seçenekler gereksiz bir şekilde uzatılmamış ve çapraz sorular ile anketin kontrolü sağlanmıştır. Bu amaçla, doğal dillerdeki örnekler; katılımcıların aşına oldukları varsayılan -Yunanca *mikros/makros* gibi- daha az bilinen – Fransızca *gros/petit* gibi- ve yapay sözcükler – *cul/col* gibi- şeklinde tasnif edilmiştir. Elde edilen veriler, tanımlayıcı istatistik (SPSS) kullanılarak değerlendirilmiş ve grafiklere dönüştürülmüştür. Böylece ses sembolizminin doğal dillerdeki işlevi, ortaya konmuştur.

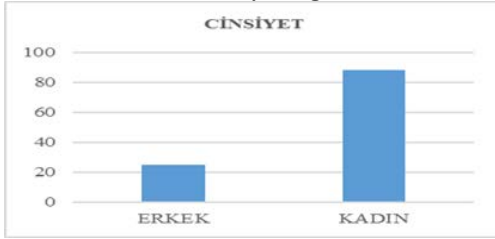
Katılımcıların demografik bilgileri, aşağıda grafikler halinde gösterilmiştir. Anket formu, ek halinde çalışmanın sonuna eklenmiştir.

⁵ Bu araştırmanın verileri, 2020 yılından önce posta yoluyla gerçekleştirilen bir anket çalışmasından elde edilmiştir.

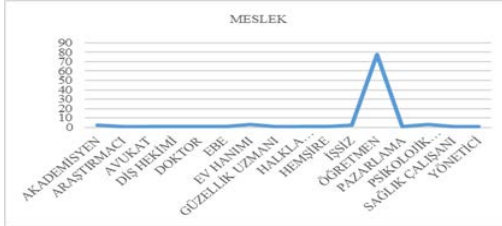
Grafik 1 Katılımcıların Yaş Bilgileri

Grafik 2 Katılımcıların Cinsiyet Bilgileri

Grafik 3 Katılımcıların Meslek Bilgileri

Grafik 4 Katılımcıların Eğitim Bilgileri

BULGULAR ve TARTIŞMA

1.Doğal Konuşucunun Ses Sembolizmine Dair Sezgisel Bilgileri

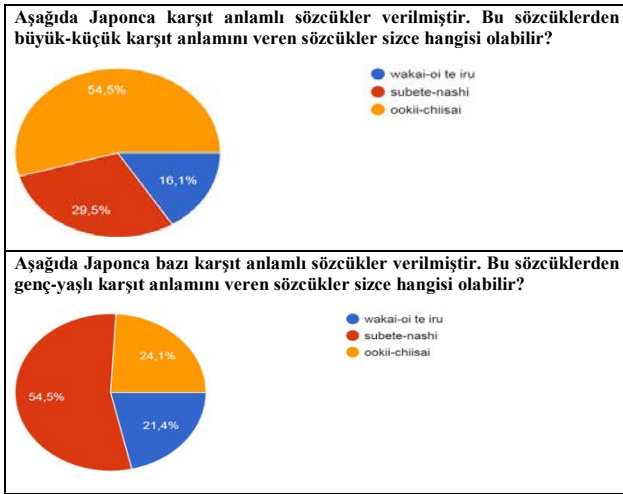
Ses sembolizminin tipolojisi, *ses kümeleri*, *kavram sesleri*, *yansımalar*, *boyut sembolizmi*, *biçim sembolizmi* ve *ünlemler* gibi ses ve anlam ilişkisinin belirgin olduğu örneklerle sınırlanmalıdır. Zira varsayımın bilimsel yöntemlerle incelenmesi için bu zaruridir. Nitekim bu tipolojik görünümler hariç; doğal dillerdeki göstergelerin Saussure'ün "nedensizlik" ilkesine uygun olduğu, görülmektedir. Fakat ses sembolizmi varsayımı, binlerce yıldır şu büyüü soruya cevap aramıştır: "Sözcükler, gizemi çözülemeyen anlam ayırıcı olan seslerin oluşturduğu göstergeler midir?"

Bu sorunsalın felsefe tarihindeki ilk eleştirel incelemesi Platon'un Kratylos Diyalogu'dur. Platon'a göre; ad, taklit edilen ve adlandırılan şeyin sesle yapılmış şeklidir. Şeyler, insandan bağımsız bir gerçekliğe sahiptir. Şeylerin kendiliğinden gerçek olması, adların doğası gereği gerçek olması demektir. Dolayısıyla şeylere ad verme, şeylerin doğasına vakıf olmayı gerektirir. Bu yeterliliğe sahip olan ve ad verme işlemini gerçekleştirene "yasa yapıcı" denir. Yasa-yapıcı, ad verme işlemini tıpkı bir ressam gibi şeyin doğasını taklit ederek yapar. "Heceleri ve harfleriyle farklı bir ses verdikleri halde, değerleri bakımından aynı şeyi söyleyen birçok ad (Platon, 2018, s. 44)" olabilir. Yasa yapıcı, öncelikle şeylerin doğasını doğru tahlil etmeli ve sonra harflere, hecelere onların şeklini atmalıdır. Bir ad, tek bir ses veya heceden oluşabilir. Bu nesne adları, doğal dillerin dizgelerinde ad ve fiil kategorileri kurarak "söylemi" oluşturur. Fakat bazı yasa yapıcıları ad verme işleminde daha başarılıdır. Başka bir deyişle, şeylerin özüne daha doğru sesleri atamışlardır. Sokrates, bunu resim-ressam analogisi ile somutlaştırmıştır. Dolayısıyla Platon'a göre, bazı diller diğerlerinden daha üstündür. Görüldüğü üzere Platon, sözcükleri nesnelere sesler aracılığıyla taklit eden göstergeler olarak tanımlamıştır. Nitekim Platon, Yunancadaki ses birimlerinin anlamlarını taklit ettiklerini varsaydığı nesnelere yola çıkarak saptamaya çalışmıştır. Örneğin Platon, yasa yapıcının /o/ ses birimine yuvarlak nesnelere ad verirken başvurduğunu iddia etmiştir (Platon, 2018, s. 101-102).

Doğal konuşucunun ses-anlam bağıntısına dair sezgisel bilgileri; katılımcılara, "sözcük anlamını tahmin etme" ve "sözcük oluşturma yöntemleri" doğrultusunda bir dizi soru yöneltilerek ölçülmüştür.

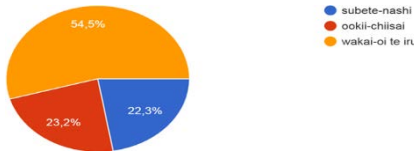
Katılımcılar, Japonca⁶ bazı karşıt anlamlı sözcüklerin anlamlarını tahmin etmiş ve dinledikleri “su”, “rüzgâr” seslerini sözcük olarak yazmışlardır. Karşıt anlamlı sözcükler testinin yalnızca “3 numaralı sorusu”, katılımcılar tarafından doğru yanıtlanmıştır. Ayrıca doğru cevap olan şıkların seçilme yüzdesinin oldukça düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, doğal konuşucunun seslerden yola çıkarak sözcüğün anlamını belirlemeye dair bir sezgisel bilgiye sahip olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu çıkarım, ses sembolizmi varsayımını çürütmez. Çünkü Platon, sözcüklere sesler atama yönteminin dillerde farklılıklar gösterdiğini ve ses atama işinin bir yasa yapıcı tarafından gerçekleştirildiğini ileri sürmüştür. Dolayısıyla bu anket çalışmasının ortaya çıkardığı genelleme, “doğal konuşucunun sezgisel olarak sözcüğün seslerinden anlamlarını çıkarma yetisine -ses sembolizminin tipolojik görünümleri hariç- sahip olmadığıdır.” Aşağıda katılımcılara bu doğrultuda yöneltilen sorular ve cevaplar verilmiştir.

Tablo 1. Japonca Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Doğal Konuşucu Tarafından Doğru Yanıtlanma Oranları

⁶ Japonca karşıt anlamlı sözcükler, (Nubuko Mizutani, 1989) çalışmasından seçilmiştir.

Aşağıda Japonca bazı karşıt anlamlı sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden hepsi-hiçbiri karşıt anlamını veren sözcükler size hangisi olabilir?

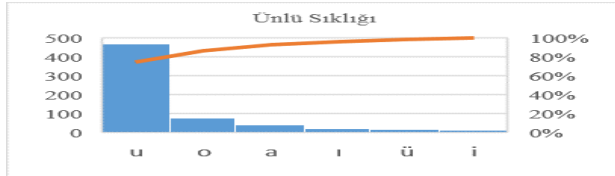

Ses sembolizmi varsayımı, sözcüklerin anlamları ile sesleri arasında sistematik bir ilişki olduğunu varsayar. Bu ilişkinin doğal konuşucudaki sezgisel varlığını saptamak için bu ankete katılan deneklere “rüzgâr” ve “su” sesi dinletilerek bu seslerden sözcükler oluşturmaları istenmiştir. Katılımcıların rüzgâr sesini sözcüğe dönüştürme işlemini yaparken benzer ses birimlerinden faydalandıkları gözlemlenmiştir. Katılımcılar, sıklık sırasına göre şu ünsüzleri tercih etmişlerdir: /v/, /h/, /f/, /w/, /ʃ/, /ğ/, /r/, /y/, /j/. Katılımcıların ünlü tercihleri de sıklık sırasına göre şu şekildedir: /u/, /o/, /a/, /ı/, /ü/, /i/.

Grafik 5 Rüzgâr Sesini Sözcüğe Dönüştürme İşleminde Kullanılan Ünsüzlerin Sıklığı

Grafik 6 Rüzgâr Sesini Sözcüğe Dönüştürme İşleminde Kullanılan Ünlülerin Sıklığı

Katılımcılar, söz başında en çok /v/ sesini tercih etmiştir. /v/ ve /u/ ses birimlerinin oluşturdukları heceler, katılımcılar tarafından daha çok tercih edilmiştir.

Grafik 7 Katılımcıların Rüzgâr Sesinden Oluşturdukları Sözcükler

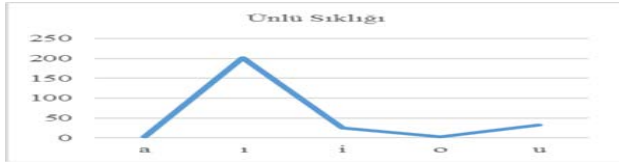

Su sesinden sözcük oluşturma yönteminde ise katılımcıların sıklık sırasına göre şu ünsüzleri tercih ettikleri, görülmüştür: /ş/, /l/, /r/, /k/, /y/, /s/, /g/, /p/, /c/, /ğ/, /n/, /d/, /t/, /b/, /m/. Katılımcıların ünlü tercihleri de sıklık sırasına göre şu şekilde olmuştur: /ı/, /u/, /i/, /o/, /a/.

Grafik 8 Su Sesini Sözcüğe Dönüştürme İşleminde Kullanılan Ünsüzlerin Sıklığı

Grafik 9 Su Sesini Sözcüğe Dönüştürme İşleminde Kullanılan Ünlülerin Sıklığı

Sözcük oluşturmada en çok kullanılan hece oluşturma kombinasyonu ise söz başı /ş/ ve /ı/ ses birimlerinden oluşmuştur. Söz başında en çok tercih edilen ses birimi ise /ş/ şeklinde gözlemlenmiştir.

Grafik 10 Katılımcıların Su Sesinden Oluşturdukları Sözcükler

Katılımcıların sözcük oluşturma yöntemleri, doğal konuşucunun ses anlam ilişkisini bir söz yapımı yöntemi olarak kullandığını göstermektedir. Zira katılımcılar, dinledikleri sesleri benzer ses birimleri ile sözcüklere dönüştürmüşlerdir. Bu sonuç, ses sembolizminin doğal diller için bir “söz yapımı” aracı olduğunu göstermektedir.

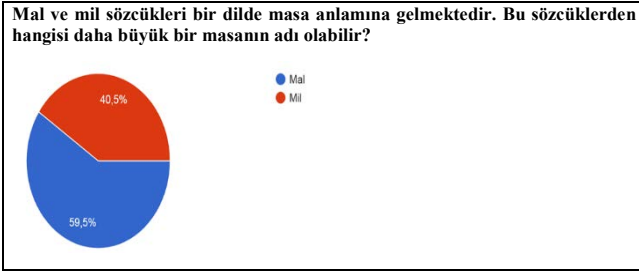
2. Boyut Sembolizmi

Boyut (büyük/küçük) sembolizmi, doğal dillerdeki boyut göstergeleri ile ses birimlerinin nitelikleri arasında bir ilişki olduğunu ileri süren varsayımdır. Bu varsayım, dillerdeki büyük/küçük ifadeleri için belirli ses birimlerinin kullanıldığını ileri sürmektedir (Ohala, 1997, s. 99). Bu doğrultuda, ilk önemli çalışma 1929’da Edward Sapir tarafından yapılmıştır. Sapir, başta konvansiyonel görüşü savunmuştur. Fakat Sapir’in deneylerden elde ettiği sonuçlar onu natüralizm çizgisine çekmiştir. Sapir’in 1929’da uyguladığı deneyin amacı, sözcüklerdeki ünlü ve ünsüzlerin “boyut sembolizmi” teşekkül edip etmediklerini tespit etmektir. Sapir; yaklaşık 500 kişiden oluşan denek grubuna “*Mal* ve *mil* sözcükleri bir dilde masa anlamına gelmektedir. Bu sözcüklerden hangisi daha büyük bir masanın adı olabilir?” şeklinde 60 benzer soru, sormuştur. Çocukların %83’ü; yetişkinlerin ise %96’sı /i/nin küçük, /a/nın ise büyük boyutları imlediği dönütünü vermiştir (Magnus, 2013, s. 198-201).

Boyut sembolizmi, ses birimlerinin nitelikleri ile boyut ifadeleri arasında rastlantısal olmayan bir ilişkinin varlığını ileri sürmektedir. Bu çalışmada katılımcılara, doğal konuşucuların boyut sembolizmine dair sezgisel bilgilerini ölçen üç soru yöneltilmiştir. Birinci soru, boyut sembolizminin ilk önemli deneyini yapan Sapir'den seçilmiştir. Neticede, Sapir'in gözlemleri bu çalışma tarafından bir kez daha doğrulanmıştır. Zira katılımcıların %56'sı, *mal* sözcüğünün büyük anlamına gelen bir sözcük olduğu cevabını vermiştir. İkinci soru ise X dili diye belirtilen, doğal olmayan, bu anket için tasarlanan *col* ve *cul* sözcüklerinin boyut değerlerine dair doğal konuşucunun sezgisel bilgisini ölçmüştür. Katılımcıların çoğunluğu, *col* sözcüğünü anlamının büyük; *cul* sözcüğünü ise küçük bulmuştur. Son soru ise bir doğal dil olan Yunancadan seçilen *mikros* ve *makros*⁷ sözcüklerinin boyut değerlerine dair sezgisel bilgileri ölçmüştür. Katılımcıların çoğunluğu, *mikros* sözcüğünün 'küçük' *makros* sözcüğünün ise 'büyük' anlamına gelen sözcükler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Buna göre doğal konuşucu; /a/, /o/ ses birimlerinin büyük boyutları; /i/ ve /u/ seslerinin ise küçük boyutları imlediğini varsaymaktadır. Bu durum, doğal konuşucunun ses birimleri ile boyut göstergeleri arasında ilişki kurduğunu göstermektedir.

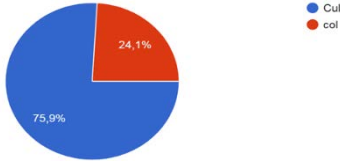
Aşağıda katılımcılara yöneltilen boyut sembolizmini saptamaya yönelik sorular ve bu sorulara verilen cevapların yüzdeleri dağılımları verilmiştir.

Tablo 2. Boyut Sembolizmi Sorularının Yanıtlanma Oranları

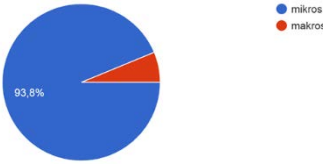

⁷ Yunanca boyut sözcükleri, (Watts, 2008) çalışmasından alınmıştır.

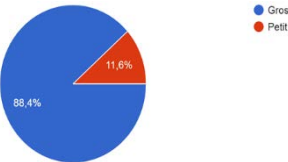
Büyük ve küçük ev anlamında X dilinde col ve cul sözcükleri kullanılmaktadır. Sizce bu sözcüklerden hangisi küçük bir ev anlamına gelmektedir?

Aşağıda Yunancada büyük ve küçük anlamına gelen sözcükler verilmiştir. Sizce, bu sözcüklerden hangisi küçük anlamına gelmektedir?

Aşağıda Fransızca büyük ve küçük anlamına gelen sözcükler verilmiştir. Sizce, bu sözcüklerden hangisi büyük anlamına gelmektedir?

3. Biçim Sembolizmi

Biçim sembolizmi, ses birimlerinin göndergelerin biçimleriyle eşleşen sözcükler oluşturduğunu ileri süren bir varsayımdır. Başka bir deyişle, ses birimlerinin boğumlanma ile kazandıkları vasıflar; sözcük oluşturma sürecine doğrudan etki etmektedir. Bu varsayım göre ünsüzlerin *dudak*, *diş*, *damak* gibi oluşum noktaları; *ötümlülük-ötümsüzlük* ve *süreklilik-süreksizlik* gibi karşıt özellikleri göndergenin biçimine göre rastlantısal olmadan atanmıştır.

Biçim sembolizminin ilk deneyi, 1929'da Köhler tarafından yapılmıştır. Köhler, hiçbir dilde anlamı olmayan *takete* ve *maluma* sözcüklerinin aşağıdaki şekillerden hangisine ait olduğunu sormuştur. Katılımcılar, *takete* sözcüğünü 'sert, keskin görünümlü' birinci figürle eşleştirmiş; *maluma* sözcüğünü ise 'yumuşak, kıvrımlı' bir görünüme sahip olan ikinci figürle ilişkilendirmiştir (Köhler, 1992, s. 224-225). Köhler, bu deneyle dil göstergelerinin rastlantısal olmadığı sonucuna varmıştır. Gösterenler, göndergelerin biçimlerine uygun ses birimleri taşımaktadır.

Şekil 1. Köhler'in Biçim Sembolizm Deneyinde Kullandığı Şekiller

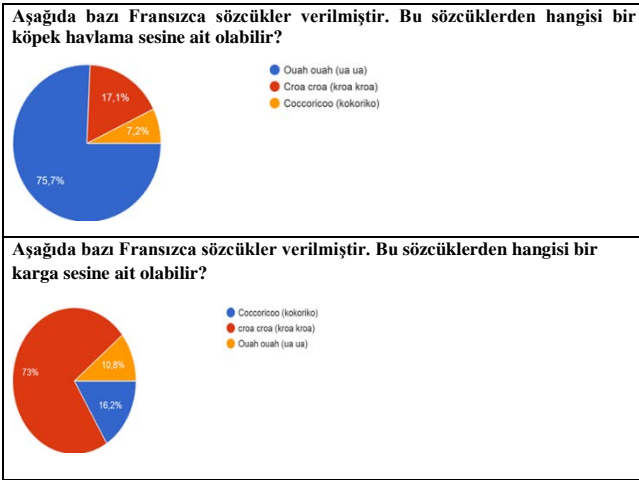
Bu çalışmada, doğal konuşucunun biçim sembolizmine dair sezgisel bilgilerini saptamak için katılımcılara iki soru yöneltilmiştir. Öncelikle, *malume* ve *takete* sorusu katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcıların %82,1'i "*takete* 'sert, keskin görünümlü' birinci şeklin adıdır; *malume* ise 'yumuşak, kıvrımlı görünümlü' ikinci şeklin adıdır." yanıtını vermiştir. Bu yanıt, Köhler 1929 deneyini doğrulamaktadır. Buna göre katılımcılar /t/, /k/ ötümsüz ünsüzlerini sert biçimlerle; /m/, /l/ ötümlü ünsüzlerini ise yumuşak ünsüzlerle eşleştirmiştir. Ayrıca ses birimlerinin *süreklilik-süreksizlik* karşıtlığının soyut biçimlerdeki varlığını gözlemek için, katılımcılara "X dilinde, *lmanreyi* ve *bcıdgkpe* sözcükleri 'durgun' ve 'akan' suyu anlatan sözcüklerdir. Sizce, bu sözcüklerden hangisi akan suyu ifade etmektedir?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların %54,5'i *lmanreyi* biçiminin 'akan su' anlamında bir sözcük olarak değerlendirmiştir. Buna göre doğal konuşucular /l/, /m/, /n/, /t/, /y/ ünsüzlerinin akıcı sürekli niteliği ile "akmak biçimini" imlediği sonucuna varmıştır. Keza /b/, /c/, /d/, /g/, /k/, /p/ ünsüzlerinin ise süreksiz veya patlayıcı nitelikleri ile "durgun" bir biçimi imlemesi gerektiği sonucuna varmıştır. Bu durum, doğal konuşucunun Köhler 1929'da ileri sürdüğü üzere bir biçim ve anlam eşleştirmesi yaptığını göstermektedir.

4. Yansıma Sözcükler

Yansıma sözcükler, işitsel izlenimlerle oluşturulan bir ses sembolizmidir. Yansımalar, ses sembolizminin en iyi örneklerini oluşturur. Çünkü bu sözcükler tartışmasız bir şekilde ses anlam bağıntısı barındırmaktadır. Yansımalar, doğadaki herhangi bir sesin taklididir. Taklit edilen ses; çocuk, makine, hayvan vb. unsurlardan biri olabilir.

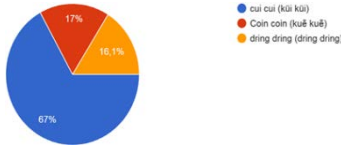
Bu çalışmada; doğal konuşucunun yansıma sözcükler hakkındaki sezgisel bilgilerini ortaya çıkarmak için, katılımcıların Fransızcadan seçilen yansıma sözcüklerin anlamlarını tahmin etmeleri istenmiştir⁸. Katılımcıların bu sözcüklerin anlamlarını doğru tahmin ettikleri, gözlemlenmiştir. Aşağıda katılımcılara yöneltilen yansıma tipolojisine yönelik sorular ve bu soruların cevaplanma yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 3. Yansıma Sözcüklerin Yanıtlanma Oranları

⁸ Fransızca örnekler, (Sarica, 2016) çalışmasından seçilmiştir.

Aşağıda bazı Fransızca sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden hangisi bir kavram sesine ait olabilir?

5. Kavram Sesleri

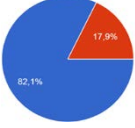
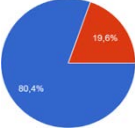
Kavram sesi (ideophone) terimi, ilk olarak Doke tarafından Bantu dilleri için kullanılmıştır. Doke'un kavram sesi tanımı şöyledir: "Bir kavramın (mefhumun) sesle canlı bir temsilidir (Doke, 1935, s. 118-119). Kavram sesleri, yansıma sözcüklerden farklı olarak sadece işitsel izlenimlerle sınırlı değildir. Aksine kavram sesleri, görsel ve duyuşsal izlenimleri de seslerle betimlemektedir. Bu yüzden kavram sesleri, doğal dillerin hepsinde aynı oranda ve benzer ses birimleriyle görülmez. Zira kavram sesleri, öznel izlenimlerin seslere dönüşmesiyle ortaya çıkmaktadır. Kavram sesleri; *Kore, Japon, Tamil* ve *Afrika* dillerinde yüksek sıklıkta görülmektedir. Türkçe de kavram sesleri⁹ bakımından zengin bir dildir.

Kavram seslerinin göstergenin nedensizlik ilkesine uygunluğunu denetlemek için, katılımcılardan Japoncadan seçilen bir dizi kavram sesinin olası anlamlarını tahmin etmeleri istenmiştir¹⁰. Katılımcılar, bu kavram seslerinin %50'sini doğru tahmin etmişlerdir. Ancak yansımalar da bu oran %100 olarak saptanmıştır. Bu durum, kavram seslerinin öznel izlenimleri yansıma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle, kavram sesleri yansımalara nazaran göstergenin nedensizlik ilkesine daha uygun yarı-keyfi sözcüklerdir. Aşağıda katılımcılara yöneltilen sorular ve bu sorulara verilen cevapların oranları verilmiştir.

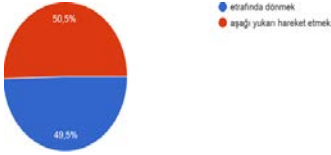
⁹ Türkçede kavram sesleri için bkz. (Jendraschek, 2001).

¹⁰ Japonca kavram sesleri, Kakehi (Kakchi, 1996) çalışmasından seçilmiştir.

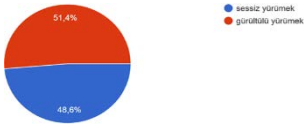
Tablo 4. Kavram Seslerinin Yanıtlanma Oranları

<p>pikapika japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?</p> <p>● Aydınlik ● Karanlık</p> <table border="1"><thead><tr><th>Anlam</th><th>Oran (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>Aydınlik</td><td>82,1%</td></tr><tr><td>Karanlık</td><td>17,9%</td></tr></tbody></table>	Anlam	Oran (%)	Aydınlik	82,1%	Karanlık	17,9%
Anlam	Oran (%)					
Aydınlik	82,1%					
Karanlık	17,9%					
<p>wakuwaku japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?</p> <p>● heyecanlanmak ● sıkılmak</p> <table border="1"><thead><tr><th>Anlam</th><th>Oran (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>heyecanlanmak</td><td>80,4%</td></tr><tr><td>sıkılmak</td><td>19,6%</td></tr></tbody></table>	Anlam	Oran (%)	heyecanlanmak	80,4%	sıkılmak	19,6%
Anlam	Oran (%)					
heyecanlanmak	80,4%					
sıkılmak	19,6%					
<p>iraira japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?</p> <p>● mutlu ● sinirli</p> <table border="1"><thead><tr><th>Anlam</th><th>Oran (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>mutlu</td><td>34,8%</td></tr><tr><td>sinirli</td><td>65,2%</td></tr></tbody></table>	Anlam	Oran (%)	mutlu	34,8%	sinirli	65,2%
Anlam	Oran (%)					
mutlu	34,8%					
sinirli	65,2%					
<p>guzuguzu japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?</p> <p>● hızlı hareket etmek ● yavaş hareket etmek</p> <table border="1"><thead><tr><th>Anlam</th><th>Oran (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>hızlı hareket etmek</td><td>43,8%</td></tr><tr><td>yavaş hareket etmek</td><td>56,3%</td></tr></tbody></table>	Anlam	Oran (%)	hızlı hareket etmek	43,8%	yavaş hareket etmek	56,3%
Anlam	Oran (%)					
hızlı hareket etmek	43,8%					
yavaş hareket etmek	56,3%					

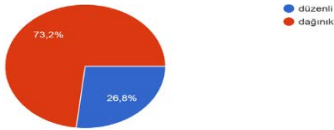
kurukuru japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

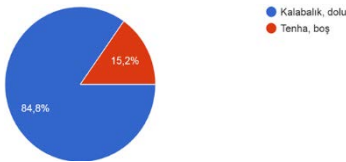
kosokoso japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

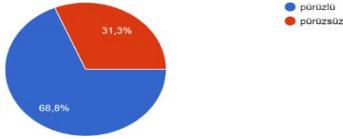
gochagocha japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

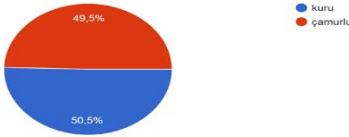
garagara japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

tsurutsuru japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

nurunuru japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

6. Ses Sembolizmi ve Söz Yapımı

Söz yapımı (word formation), sözcük kök ve gövdelerinden çeşitli yollarla yeni sözcükler elde etme işidir (Akalin, 2014, s. 832). Akalin'a göre (2014, s. 832); Türkiye Türkçesinde kullanılan başlıca söz yapımı yolları şunlardır: Ekleme, birleştirme, kısaltma, ödünçleme, yerileştirme, örneksene, tür değiştirme, ikileme, uydurma ve yeni öge, titremleme, genelleşme, eksiltme, derleme ve tarama, geri oluşum.

Ekleme, doğal dillerde görülen en yaygın sözcük yapımı yöntemidir. Ön ekler, son ekler ve iç ekler doğal dillerin sözcük yapımı işlemlerinde kullandıkları başat unsurlardır. Birleştirme ise birden fazla sözcüğün bir gösterge oluşturması durumudur. Doğal dillerde, birleştirme yoluyla sözcük türetme oldukça yaygındır. Bir öbeğin baş harfi kısaltılarak yapılan söz yapımına ise kısaltma denir. Kısaltma, kırpm ve karma olmak üzere iki türdür. Başka dillerden alınan sözcüklere, ödünçleme denir. Ödünçleme ile alınan sözcüklerin halk etimolojisiyle kazandıkları yeni biçimlere de yerileştirme denir. Örneksene, dilde var olan bir biçime benzer yeni biçimler oluşturma durumudur. Bir sözcüğün söz dizimi sürecinde tür değiştirerek yeni bir gösterge olmasına tür değiştirme denir. İkilemeler, sözcük tekrarıyla oluşturulan söz öbeklerinin ortak bir gösterilene işaret etmesiyle söz yapımı sürecine katılır. Uydurma ve yeni öge, söz yapımının dilin kaidelerine aykırı olduğu fakat sözlükleşmenin gerçekleştiği bir söz yapımı yoludur. Titremleme, vurgu vb. araçlarla

söz yapımı yöntemidir. Bir özel adın cins adı olarak sözcük yapımı gerçekleştirmesi durumuna genelleşme denir. Bir söz öbeğinin unsurlarından birinin kaybıyla gerçekleşen söz yapımı yoluna ise eksiltme denir. Tarihi dönemlerde dil dizgesinde belgelenmiş sözcüklerin yeniden canlandırılması yönteminde derleme ve tarama denir. Geri oluşum ise dilde var olan daha büyük bir taban sözcükten belli bir parçayı atarak dilde o ana kadar var olmayan daha küçük bir sözcük elde etme yöntemidir (Akalin, 2014, s. 833-839).

Doğal dillerde bir diğer söz yapımı yolu, ses sembolizmidir. Bu çalışmadan elde edilen verilere göre; doğal konuşucu, seslerin boğumlama noktaları başta olmak üzere uzunluk, kısalık gibi niteliklerine dair bilgilere sezgisel olarak sahiptir. Doğal konuşucu, sahip olduğu bu sezgisel bilgileri kullanarak söz yapımını gerçekleştirmektedir. Böylece biçim, boyut, yansıma, ünlem, kavram sesleri, ses kümeleri gibi ses sembolizminin temel tipolojik görünümüne ait sözcükler ortaya çıkmaktadır. Doğal dillerin ses bileşeni, evrensel parametrelere ve değişkenlere sahiptir. Ses bileşeninin bu özelliği, doğal dillerde ses sembolizmi aracılığıyla üretilen göstergelerin aynı gösterenlerle teşekkülünü engellemektedir. Böylece doğal dillerde göstergeler farklılaşmaktadır.

Bu çalışma, ses sembolizminin söz yapımı yöntemi olarak doğal dillerde işlev gördüğünü ispatlamıştır. Zira doğal konuşucular, ses ve anlama dair sezgisel bilgileri ile ses sembolizminin tipolojik biçimlerinden anlamlar çıkarsamakta ve söz yapımında benzer ses birimlerini tercih etmektedir. Fakat doğal konuşucunun bu sezgisel bilgilerinin ses sembolizminin tipolojik biçimleri ile sınırlı olması, Chomsky'nin tezlerini desteklemektedir. Zira dil modelinde ikincil bir özellikte olan sözcükler, dışsallaştırma işlevini yerine getirmektedir. Chomsky, dilin iki temel bileşeni olarak sözlükçe ve bilgi sayım sistemini kabul etmektedir¹¹. Buna göre ses sembolizmi ile üretilen sözcükler, Chomsky'nin dil modelinde sözlükçe düzleminde yer almaktadır.

SONUÇ

Ses sembolizmi varsayımı, dilin sözcük ve anlam ilişkisine dair geliştirilen kadim bir tezdır. Bu varsayım, sözcüklerdeki ses birimlerinin rastlantısal olmadığını iddia etmektedir. Dilin anlamsal

¹¹ Chomsky'nin dil modeli, bu çalışmanın kapsamı dikkate alınarak detaylandırılmamıştır. Dil modelinin son halkası "Minimalist Program"dır. Bu program, dil modelini sadeleştirmek amacıyla geliştirilmiş ve dil iki temel bileşene ve onların alt bileşenlerine indirgenmiştir bkz. (Chomsky, 2015, s. 153-201).

özelliğini sözcüklerle sınırlayan dil bilimciler, bu varsayımı büyütüne kapılmış ve çok sayıda çalışma yapmışlardır. Fakat modern dil bilimi çalışmaları, dilin anlam bileşenini söz diziminde aramaktadır. Özellikle Chomsky tarafından geliştirilen Üretici Dil Bilgisi, sözcüklerdeki ses birimlerinin rastlantısal olduğunu ve doğal dillerdeki ses bileşeninin sadece bir dışsallaştırma aracı olduğunu ileri sürmüştür. Bu tezler, sağlam deney ve gözlemlerle desteklenmesine rağmen henüz ispatlanmış değildir. Dolayısıyla ses sembolizmi varsayımı, bu güçlü dil bilimi geleneğine rağmen günümüzde araştırılmaya devam edilmektedir.

Bu çalışma, ana dili Türkiye Türkçesi olan doğal konuşucuların ses sembolizmine dair sezgisel bilgilerini saptamayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda ses sembolizminin çeşitli tipolojilerine dair sorular katılımcılara yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar, irdelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

I. Doğal konuşucu, boyut sembolizmi, biçim sembolizmi, yansıma gibi ses sembolizmi tipolojilerine dair sezgisel bilgilere sahiptir. Bu tipolojik biçimlerde, doğal konuşucu ses ve anlam bağıntısı kurmaktadır. Fakat doğal konuşucu kavram seslerine dair kısmi bir yordama yapmaktadır. Bu tipolojik görünümde, ses ve anlam bağıntısının tam olarak doğal konuşucuda mevcut olmadığı görülmektedir.

II. Ses sembolizminin tipolojik görünümleri hariç, doğal konuşucu ses birimleri ile sözcük anlamı arasında bir bağlantı kurmamaktadır. Ancak doğal konuşucular, sözcük oluşturma sürecinde benzer ses birimlerinden yararlanma eğilimi göstermektedirler.

Bu çalışmada elde edilen bu iki temel sonuç, ses sembolizminin doğal dillerdeki varlığını ispatlamakta fakat işlevini söz yapımı olarak saptamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, ses sembolizminin doğal dillerdeki işlevi, söz yapımı gerçekleştirmektir. Doğal diller, ekler, birleşme gibi yöntemler olmak üzere birçok yöntemle sözcükler oluşturmaktadır. Bu yöntemlerden biri de bu çalışmanın sonuçlarına göre ses sembolizmidir. Doğal diller; sözcük oluşturma sürecinde ses sembolizminin boyut, biçim, yansıma, kavram sesleri, ünlemler gibi tipolojilerinden yararlanmaktadır. Bunların doğal dillerdeki oranları, ayrıca bir araştırma konusudur. Fakat doğal dillerin ses birimlerinin özellikleri ile boyut, biçim, yansıma, kavram sesleri ve ünlemler oluşturdukları yadsınamaz bir gerçektir. Ancak doğal dillerdeki tüm sözcüklerin bir ses sembolizmi ürünü olduğu varsayımı, bilimsel yöntemlerle incelenmeye müsait değildir. Ayrıca bu çalışmada olduğu gibi deneysel süreçler, bu önermeyi desteklememektedir.

Dolayısıyla ses sembolizminin doğal dillerde sözcük üretme işlevi, sözcük biliminin bir problemi olarak dil bilimi tarafından deney ve gözlemlerle incelenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (2014). Türkçede söz yapımı yolları ve sözlükselleşme. *XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri* (s. 832-841). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Altınörs, A. (2016). *İdealar ve dil bağlamında Locke ile Leibniz*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Ay, D. A. (2017). Ses Sembolizmi ve Ses-Anlam Uyumunun Farklı Bir Sınıflandırma Denemesi. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 17-27.
- Chomsky, N. (2015). *The minimalist program*. Cambridge MA: MIT Press.
- Chomsky, N. (2020). *Biz ne tür yaratıklarız*. İstanbul: Bgst Yayınları.
- Doke, C. (1935). *Bantu linguistic terminology*. Londra: Longmans Green.
- Hinton, L., Nichols, J. and Ohala, J. J. (Eds.). (1994). *Sound symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jendraschek, G. (2001). Semantic and structural properties of Turkish ideophones. *Turkic languages*, 5, 88-103.
- Kakehi, H. (1996). *Dictionary of iconic expressions in Japanese*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Köhler, W. (1992). *Gestalt psychology*. New York: Liveright.
- Locke, J. (2020). *İnsan anlığı üzerine bir deneme*. Ankara: Serbest Kitaplar.
- Magnus, M. (2013). *The Oxford handbook of the history of Linguistics* (Allan, K., Ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Nelson F. Liu; Gina-Anne Levow; Noah A. Smith. (2018). Discovering Phonesthemes with Sparse Regularization. *Proceedings of the Second Workshop on Subword/Character Level Models*, New Orleans. Association for Computational Linguistics, 49-54.
- Nubuko Mizutani, J. A. (1989). *Basic Japanese-English dictionary*. Oxford: Oxford University.

- Ohala, J. J. (1997). Sound symbolism. *Proceedings of the 4th Seoul International Conference on Linguistics (SICOL) 11–15 August*, (p. 98-103).
- Platon. (2018). *Kratylos* (Karakaya, C., Çev.). İstanbul: İletişim.
- Sarıca, N. (2016). Fransızca ve Türkçe’de yansıma sözcükler ve bunların eşdeğerliği üzerine. *Dil Bilimleri Kültür ve Edebiyat* (s. 3-17). Denizli: PADAM.
- Saussure, F. D. (1998). *Genel dilbilim dersleri* (Vardar, B., Çev.). İstanbul: Multilingual.
- Uzun, N. E. (2000). Evrensel Dilbilgisi ve Türkçe. İstanbul: Multilingual.
- Ramachandran, V. S. and Hubbard, E. M. (2001). Synaesthesia a window into perception, thought and language. *Journal of Consciousness Studies*, 3-34.
- Watts, N. (2008). *The Oxford new Greek dictionary*. New York: Berkley Books.
- Zülfikar, H. (1995). Türkçede Ses Yansımalı Kelimeler inceleme-Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Ek-1: ANKET FORMU

**DOĞAL KONUŞUCUNUN SES SEMBOLİZMİNE DAİR
SEZGİSEL BİLGİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Bu formun amacı, ana dili Türkçe olan doğal konuşucunun sözcüklere dair sezgisel bilgilerini saptamak olup bilgi düzeyiniz test edilmemektedir. Araştırmanın amacı, doğal konuşucunun ses sembolizmine dair doğuştan gelen dil bilgisini saptamaktır. Lütfen sorulara, sorunun sizde çağrıştırdıkları doğrultusunda cevap verin! Unutmayın ki bu formun amacı, sezgisel bilgileri açığa çıkarmaktır.

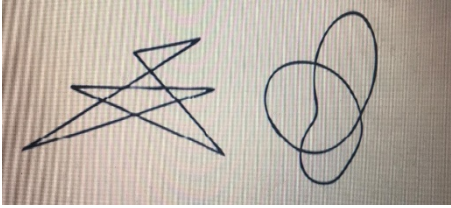
Elde edilen veriler, bir araştırma makalesi için kullanılacaktır. Kişisel verileriniz kesinlikle kaydedilmemekte ve ad, soyadı gibi kişisel bilgiler istenmemektedir.

DEMOGRAFİK SORULAR	Yaş
	Cinsiyet Erkek Kadın
	Eğitim Durumu İlkokul Ortaokul Lise Lisans Yüksek Lisans Doktora
	Mesleğiniz Nedir?

1. *Mal* ve *mil* sözcükleri bir dilde masa anlamına gelmektedir. Bu sözcüklerden hangisi daha büyük bir masanın adı olabilir?

- A) Mal
- B) Mil

2. Aşağıda iki şekil verilmiştir. Bu şekillere, X dilinde *malume* ve *takete* adları verilmektedir. Sizce, *malume* ve *takete* sözcükleri bu şekillerden hangisine aittir?

- A) *Malume* 'sert, keskin' görünümlü birinci şeklin adıdır; *takete* ise 'yumuşak, kıvrımlı' görünümlü ikinci şeklin adıdır
- B) *Takete* 'sert, keskin' görünümlü birinci şeklin adıdır; *malume* ise 'yumuşak, kıvrımlı' görünümlü ikinci şeklin adıdır.

3. Aşağıda Japonca karşıt anlamlı sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden 'büyük-küçük' karşıt anlamını veren sözcükler sizce hangisi olabilir?

- A) wakai-oi te iru
- B) subete-nashi
- C) ookii-chiisai

4. Aşağıda Japonca bazı karşıt anlamlı sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden 'genç-yaşlı' karşıt anlamını veren sözcükler sizce hangisi olabilir?

- A) wakai-oi te iru
- B) subete-nashi

C) ookii-chiisai
5.Aşağıda Japonca bazı karşıt anlamlı sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden ‘hepsi-hiçbiri’ karşıt anlamını veren sözcükler sizce hangisi olabilir?
A) subete-nashi B) ookii-chiisai C) wakai-oi te iru
6.Aşağıda bazı Fransızca sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden hangisi “köpek havlama sesi”ne ait olabilir?
A) Ouah ouah (ua ua) B) Croa croa (kroa kroa) C) Coccoricoo (kokoriko)
7.Aşağıda bazı Fransızca sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden hangisi “karga sesi”ne ait olabilir?
A) Coccoricoo (kokoriko) B) croa croa (kroa kroa) C) Ouah ouah (ua ua)
8.Aşağıda bazı Fransızca sözcükler verilmiştir. Bu sözcüklerden hangisi “kuş sesi”ne ait olabilir?
A) cui cui (küi küi) B) Coin coin (küë küë) C) dring dring (dring dring)

<p>9. 'Büyük ve küçük' ev anlamında X dilinde <i>col</i> ve <i>cul</i> sözcükleri kullanılmaktadır. Sizce bu sözcüklerden hangisi 'küçük bir ev' anlamına gelmektedir?</p> <p>A) Cul</p> <p>B) Col</p>
<p>10. X dilinde, <i>lmanreyi</i> ve <i>bcıdgkpe</i> sözcükleri 'durgun ve akan suyu' anlatan sözcüklerdir. Sizce, bu sözcüklerden hangisi akan suyu ifade etmektedir?</p> <p>A) Bcıdgkpe</p> <p>B) Lmanreyi</p>
<p>11. Aşağıda rüzgâr sesi verilmiştir. Sesi dinleyin ve dinlediğiniz sesi bir sözcük olarak yazınız.</p>
<p>12. Aşağıda su sesi verilmiştir. Sesi dinleyin ve dinlediğiniz sesi bir sözcük olarak yazınız.</p>
<p>13. Aşağıda Yunancada 'büyük ve küçük' anlamına gelen sözcükler verilmiştir. Sizce, bu sözcüklerden hangisi küçük anlamına gelmektedir?</p> <p>A) Mikros</p> <p>B) Makros</p>
<p>14. Aşağıda Fransızcada 'büyük ve küçük' anlamına gelen sözcükler verilmiştir. Sizce, bu sözcüklerden hangisi büyük anlamına gelmektedir?</p> <p>A) Gros</p> <p>B) Petit</p>
<p>15. <i>Pikapika</i> Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?</p> <p>A) Aydınlık</p>

B) Karanlık
16. <i>Wakuwaku</i> Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?
A) Heyecanlanmak B) Sıkılmak
17. <i>İraira</i> Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?
A) Mutlu B) Sinirli
18. <i>Guzuguzu</i> Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?
A) hızlı hareket etmek B) yavaş hareket etmek
19. <i>Kurukuru</i> Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?
A) etrafında dönmek B) aşağı yukarı hareket etmek
20. <i>Kosokoso</i> Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?
A) sessiz yürümek B) gürültülü yürümek
21. <i>Gochagocha</i> Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?
A) Düzenli B) Dağınık

22. Garagara Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

- A) Kalabalık, dolu
- B) Tenha, boş

23. Tsurutsuru Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

- A) Pürüzlü
- B) Pürüzsüz

24. Nurunuru Japonca bir sözcüktür. Bu sözcük size aşağıdaki anlamlardan hangisini çağrıştırmaktadır?

- A) Kuru
- B) Çamurlu